

Stockholmstraktens Vatten-Coleoptera.

Tillägg till Dytiscidæ.

(Jfr Entomol. Tidskr. 1922, p. 10 o. f.)

Av

G. Falkenström.

Ehuru mina undersökningar under nu tilländalupna fångst-säsong varit inriktade på helt andra områden av vattenskal-baggarnas grupp, har jag likvisst lyckats göra några nya rön med avseende på dytiscidfaunan inom denna trakt, vilkas bekantgörande lämpligen torde kunna anslutas såsom ett tillägg till min uppsats i förra häftet av vår tidskrift.

Innan jag övergår till det egentliga ändamålet med till-lägget, må jag beröra ytterligare några arter, som redan upptagits i nämnda uppsats.

Hygrotus versicolor SCHALL. — Ytterligare påträffad i en skogssjö på ett ställe med sandig och stenig strand.

Graptodytes pictus F. — Några exemplar i samma sjö bland stenar och gräs.

Hydroporus rufifrons DUFT. — I slutet av redogörelsen för denna art nämnde jag, att arten enligt ZIMMERMANN'S undersökningar visade en för hydroporiderna hittills ensam-stående bildning av de ♂:liga propagationsorganen.

ZIMMERMANN lämnar i Arch. f. Naturg., Jahrg. 83, Abt. A., Heft. 12, följande beskrivning därå: »Der Penis ist sehr breit, oben tief ausgehöhlt mit scharf und breit auf-gebogenem Seitenrande; hinter der kurzen, schmalen, stark abwärts gekrümmten und abgestutzten Spitze erscheint der aufgebogene Seitenrand wie abgeschnitten und bildet dadurch jederseits einen grossen, etwas einwärts gebogenen, spitzen Zahn; die Parameren sind breiter als bei den übrigen Arten,

nach vorn nicht allmählich schräg zugespitzt, sondern gerundet verengt».

På färskt material av den mera välvda formen av arten har jag sedan min förra uppsats verkställt undersökning häröver och därvid funnit, att Z:s beskrivning endast delvis passar in på mina preparat. Bortsett ifrån att den nedböjda penisspetsen, sedd fram- eller bakifrån, icke kan betecknas som smal och avhuggen (abgestutzt) utan är brett triangulär och i själva ändan avrundad, täcker Z:s beskrivning av penis i övrigt den bild, man får av dess chitinösa del (efter korrosion av penisrännans köttiga partier) i visst läge under mikroskopet. Men hans beskrivning av paramererna är däremot alldeles avvikande från vad på mina preparat kan iakttagas. Dessa äro, begge ungefär lika, småningom snett avsmalnande med utdragen spets och i formen tämligen överensstämmande med dem hos en del andra hydropterider, vilka jag undersökt.

Då formen på genitalia i så många fall visat sig vara en konstant och därför synnerligen tillförlitlig artskiljande karaktär, föreföll mig olikheten beträffande särskilt paramererna anmärkningsvärt stor. På grund härav och då djuren ifråga med hänsyn till de vanliga yttre karaktärerna ej skilde sig från mina övriga *rufifrons*-exemplar inställde sig frågan, huruvida vår art och den, på vilken Z. grundat sin beskrivning, verkligen äro identiska.

I betraktande av ZIMMERMANN'S omfattande vetenskapliga produktion torde han få anses såsom samtidens måhända främste kännare av, bland annat, dytiscider, ej minst betäffande penisdiagnostiken. Jag översände till honom en teckning av en paramer och begärde samtidigt få veta om hans beskrivning (loc. cit.) vore »einwandfrei«. Till svar fick jag hans uttalande sålunda: »Ihre Paramerenzzeichnung von *H. rufifrons* stimmt mit meinem Präparate nicht ganz überein. Dasselbe ist breiter, nach vorn rascher verengt und weniger zugespitzt. Doch gebe ich zu, dass das Bild je nach Lage sich etwas verändern kann.»

Senare delen av detta hans svar visar tydligen, att Z. grundat sin beskrivning av paramererna hos denna art på preparat, som därtill föga lämpat sig. För att exakt få fram

konturen av en paramer, varom frågan ju här rör sig, måste parameren ses i rakt sidoläge. Detta kan nog erhållas utan löspreparering av parameren och med spetsen av densamma tämligen tydlig, men bilden av parameren i sin helhet hos denna art är svårtydd, om man icke på förhand känner paramerens kontur, enär ett köttigt parti ligger emellan parameren och penis. Detta parti har sin särskilda kontur, vilken mera passar in på Z:s paramerbeskrivning. Lösprepareras parameren däremot, är dess sidoläge och rena kontur lätt att erhålla och vid påläggning av täckglaset fixeras paramerens läge av dettas tyngd, så att parameren ej lämnar mer än en bild under mikroskopet, vilken för den skull icke kan »nach Lage» ändras.

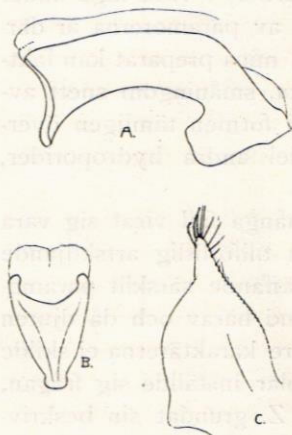


Fig. 1. *H. rufifrons* DUFT.:
A. Rechte Seite des Penis (chitinöser Teil mit groben Konturen skizziert), Länge 0.75 mm;
B. Ende des Penis. Höhe (in dorsoventraler Richtung) 0.27 mm;
C. Paramer, Länge 0.59, Breite 0.30 mm

Auf Grund des oben Angeführten erfordert ZIMMERMANN'S Beschreibung der Parameren von *H. rufifrons* (loc. cit.), korrigiert zu werden. Beim jetzigen Stande der Dinge kann es nicht exakt abgemacht werden, ob seine Art und die unsrige mit einander identisch sind, obwohl ich nunmehr ziemlich sicher bin, dass es sich wirklich so verhält.

Z:s Beschreibung des Penis (loc. cit.) ist, wie es mir scheint, unnötig verwickelt und überdies unvollständig. Der Penis ist eine kurze, schwach gebogene Röhre mit einem unteren, grösseren, rinnenförmigen, chitinösen Teil und mit einem oberen, fleischigen, apical lobierten und daselbst, wie es scheint, muskulösen Teil, der die Decke der Rinne bildet. Das apicale Ende der Röhre ist erweitert mit dem unteren, chitinösen Rande in eine kurze, trianguläre, etwas gebogene Spitze ausgezogen.

I vissa detaljer kunde väl beskrivningen av de ♂-liga könsorganen hos denna art ytterligare fullständigas, men redan i sina angivna huvuddrag visar den hän på en bygg-

nad av dessa organ, som antagligen i sinom tid kommer att föranleda ett avskiljande av denna art från huvudmassan av övriga hydroporider.

Hydroporus fuscipennis SCHAU. — Vid behandlingen av denna art i min förra uppsats framhölls, att jag funnit ♀:exemplaren (3 st.) mikroskulpterade å elytra, något som enligt ZIMMERMANN'S uttalande (loc. cit) icke tillkom denna art. Sedan dess har jag ytterligare påträffat några ♀:exemplar (4 st.), därav ett från en ny lokal, vilka samtliga visade mikrofjäll på elytra, mer eller mindre utbrett, såsom jämväl förut anmärkts. Den till synes konstanta förekomsten av mikroskulptur, där sådan enligt en framstående kännare ej skulle finnas, var ju ägnad att väcka till liv funderingar i olika riktningar, såsom ock i förra uppsatsen antyddes. Helt nyligen ha emellertid motsägelserna i detta spörsmål fått sin enkla — ja kanske väl enkla — förklaring. Sedan ZIMMERMANN på begäran fått sig tillsänt ett par ♀:exemplar, meddelade han mig, att han förut endast haft ♂:exemplar under ögonen.

Z:s med mikroskulpturen såsom indelningsgrund upplagda »Übersichtstabelle» (loc. cit.) för beträffande grupp hydroporider torde även med hänsyn till en annan art, såsom framdeles skall visas, behöva revideras.

Rörande den i min förra uppsats omnämnda, egenartade ögonfacetteringen, som jag konstaterat även å senare fångster, såväl av ♂♂ som ♀♀, meddelar ZIMMERMANN: »Ihre Beobachtung über die Fazettierung der Augen von *H. fuscipennis* ist sehr interessant; sie trifft für meine sämtlichen Exemplare zu». Det vill alltså synas, som om vi här hava fått en karaktär, som lätt avskiljer denna hittills mycket svårbestämda art.

Hydroporus notatus STURM. — Ytterligare 1 ♂:ex. påträffat å samma lokal som förut.

Ilybius crassus THOMS. — I början av sommaren infångade jag å förut angiven lokal ytterligare 1 ♂ jämte 3 ♀♀, varför denna för området intressanta art väl må anses vara stationär å nämnda lokal.

Ilybius subæneus ER. — I sommar har jag påträffat arten i antal på holmarne i skärgården vid Dalarö ända ut i havsbandet

Följande i förra uppsatsen ej upptagna arter har jag under året påträffat inom området, och anför jag dem i löpande nummerföljd.

82. *Hygrotus decoratus* GYLL. — Några ex. funna i våras såväl i gräsiga skogskärr som vid sjökant bland gräs på tre olika, vitt åtskilda lokaler, varav jag på motsvarande tid föregående år tämligen noga undersökte de tvänne.

83. *Coelambus impressopunctatus* SCHALL.

var ♀: **lineellus** GYLL. — Av denna hittills i vårt land ej anmärkta form togos 2 ex. bland huvudarten i en liten göl nära saltvattenstrand vid Dalarö.

84. *Hydroporus discretus* FAIRM.

var ♀: **sublævis** nov. v. — Dimorphes Weibchen mit den Flügeldecken und dem Halsschild mehr oder weniger glanzlos. Bei etwa 150-maliger Vergrößerung tritt ein Gewirre von gewundenen Furchen, Grübchen samt sich schlängelnden glänzenden Linien dort hervor, wo sonst die Oberfläche bei der Hauptform spiegelglatt ist. Am deutlichsten ist es auf den Decken, danach auf den Mikroschuppen der vorderen Hälfte des Halsschildes zu sehen.

Bland ett antal ♀♀ av den ordinära typen tog jag i våras i en åkerbäck och i en tillstötande grop 4 exemplar av denna nya form. 3 av dessa hava elytra i sin helhet på ovan angivna sätt skulpturerade, den 4:de har blanka partier instuckna i nämnda skulptur. I övrigt äro de typiskt utbildade *discretus*-exemplar, vilka i levande tillstånd endast genom sin nedsatta glans väckte min uppmärksamhet.

85. *Hydroporus tartaricus* LEC. — Denna art, förut känd från Lappl., Häls. och Bohusl., infångade jag i stort antal uti berggölarne på ett par holmar i Dalaröskärgården. Den står nära *H. melanocephalus* MARSH. (GYLL.), från vilken den skiljes genom i allmänhet större storlek och bredd, mindre kraftig punktur ovan, genom fint och glest, stundom nästan opunkterat halssköldmittparti, varjämte ♂ saknar tand å inre framklon. Kroppsstorleken och punkteringen, i synnerhet på elytra, äro likvisst tämligen

variabla, så att de båda arterna stundom äro svåra att hålla i sär med hänsyn till dessa karaktärer.

Arten beskrevs 1850 av LECONTE efter nordamerikanska exemplar och har sedan länge ansetts vara densamma, som MANNERHEIM 1853 benämnde *nigellus*. Den av THOMSON 1854 beskrivna *geniculatus* har av olika författare ställts som synonym till samma art men även till *melanocephalus* MARSH. På sistnämnda sätt är den upptagen i SCHENKLING's Coleopterorum Catalogus, Pars 71, 1920, m. fl. arbeten. Orsaken härtill är, att THOMSON, som det vill synas, på grund av mindre skarp iakttagelse råkat att beskriva *geniculatus*:♂ felaktigt genom att tillerkänna densamma en tandbildning på den inre framklon.

Med hänsyn till THOMSON's beskrivning i övrigt av *geniculatus* har jag länge hyst den åsikten, att denna hans art ej kan vara identisk med *melanocephalus*. För att möjligtvis få utrett synonymien begärde jag att från Lund få mig sänt samtliga typexemplar av THOMSON's *geniculatus*, vilken begäran d:r S. BENGTSSON var vänlig att genast villfara, varför jag begagnar tillfället att till honom framföra mitt tack.

Von sämtlichen in Lunds Ent. Museum steckenden Typexemplaren — 4 ♀♀ u. 6 ♂♂ — von *H. geniculatus* THOMS., die mir zur Ansicht gesandt wurden, ist kein einziges Exemplar *H. melanocephalus* MARSH. Drei von den ♂:Exemplaren haben normal (einfach) gebildete Vorderklauen und stimmen also mit THOMSON's Beschreibung von *geniculatus*:♂ nicht überein. Auf zwei von den anderen ♂:Exemplaren ist die innere Vorderklaue der einen Seite des Tieres der Länge nach gespalten, wodurch man den Eindruck einer Zahnbildung leicht bekommen kann. Auf dem restierenden ♂:Exemplare fehlt dem einen Vorderbeine das Klauenglied, das andere Vorderbein aber hat die innere Klaue der Länge nach gefurcht.

Zwei von den ♀:Exemplaren sind normale *geniculatus*; die 2 Übrigen sind kleiner und matt. Sie sind

- vermutlich die Typen der ♀:Varietät b^1 in THOMSON:
Skand. Col. II., p. 27.
86. *Hydroporus scalesianus* STEPH. — Några exemplar funna
i en liten håla vid sjökant.
87. *Eriglenus labiatus* BRAHM. — Ett ex. påträffat i ett
gräsigt skogskärr på lerbotten.

Litteratur.

SVEN EKMAN: *Djurvärdens utbredningshistoria på Skandinaviska halvön*. Bonniers förl. Stockolm 1922. 614 sid. m. 142 fig. Pris 50:—.

Lektor Ekman's i våras utkomna arbete kommer att bli av utomordentligt stor betydelse för kännedomen om Nordens djurgeografi. Icke minst gäller detta för insektgeografien, ehuru denna av naturliga skäl i boken fått en mycket knapp behandling. Men om det också tyvärr i allmänhet »lyckats» entomologien att isolera sig från den övriga zoologien, skall det lyckligtvis aldrig gå att i inskränkt specialitetsintresse avskilja insektgeografien från den övriga zoo- eller rättare biogeografien. I viss mån kan djurgeografien sägas vara den mest universella delen av zoologien; den arbetar nämligen inte endast med zoologiska element utan också med sådana från botaniken och paleontologien, geologien och geografien, klimatologien och kulturhistorien. Det är just denna vida överblick över de vaga gränserna mellan olika vetenskaper, denna vanskliga men lockande syntes av heterogena element, som ger djurgeografien dess säregna charm. Och så det att den ännu trots gamla anor är en ung vetenskap, ännu är i sitt vardande, ännu har något av fantasiens klärobskyr över sig.

Det synes anmälaren vara det inte minst förtjänstfulla hos arbetet, att det tar hänsyn till detta. Det faktiska materialet, uppgifterna om djurarternas korologi, är dels och till ej ringa del åstadkommet genom förf:s studier i fältet, dels och naturligtvis huvudsakligast anskaffat under det mödosamma men i hög

¹ Da die Mikroskulptur dieser Varietät von dem normalen Typ wesentlich abweicht — die Mikroschuppen sind klein, schmal und meistens quergestellt — wäre es zweifelsohne wohl begründet diese Varietät unter eigenem Namen aufzuführen. Die WEHNCKE'sche Art *opacus* bezieht sich vermutlich auf gleiche ♀:Exemplare, weshalb ich vorschlage, dass dieselbe als eine dimorphe Weibchenform von *H. tartaricus* aufgenommen wird.